

Az 1984-ben járt külföldi lapok megoszlása tárgykörök szerint:

Ruhaipar	21	Természettudomány	5
Textilipar	21	Nyelvoktatás	3
Nyomdaipar	18	Gépészet	2
Papíripar	11	Társadalomtudomány	2
Bőrfeldolgozás	9	Egyéb	5
Összesen:	97		

A külföldi lapok túlnyomó része a tárgyévből a tanszékeken van, majd az ezt követő évben kerül kötetésre és könyvtári elhelyezésre.

Állományunkat szerzői és cím szerinti betűrendes katalógusban, továbbá tárgyszókatalógusokban és sorozati katalógusban tárjuk fel.

A könyvtári forgalom adatai:

Év	Beiratkozott olvasó	Az egy olvasóra eső kölcsönzött mű	Helybenolvasók száma
1973	536	5,09	882
1977	945	6,25	3 997
1980	837	15,8	5 491
1984	695	16,2	1 726*

* A Könyvtár 1984-ben költözött. A költözés alatt folyamatosan kölcsönöztünk, de helyben olvasást nem tudunk biztosítani.

Tíz letéti könyvtárunk van a KMF tanszékein és kollégiumában. Az állomány kb. 10%-át tartjuk letétben. A letéteket a Központi Könyvtár gyarapítja, illetve apasztja. A könyveket az adott szervezeti egység egyik dolgozója kezeli társadalmi munkában.

A könyvtári munka személyi és tárgyi feltételei: 1972-1983 között a Könyvtár 150 m²-es területen működött. A KMF árkádsorának beépítése után az új épületrész 225 m²-es részét kaptuk meg. Itt tömör állványzaton 45 000 kötet helyezhető el. Sokszorosító berendezésünk nincs.

1972-1983 között 2,5 fő dolgozott a Könyvtárban. Jelenleg 7 munkatársunk van: 5 könyvtáros, 1 könyvtártechnikus és 1 gépiró. A könyvtárosok közül 1 fő könnyűipari üzemmérnök, 4 főnek bölcsész diplomája van (közülük 1 szakirányú végzettségű, 1 végzett szaktanfolyamot, a további 2 főnek felsőfokú nyelvvizsgálója van 1-1 nyelvből).

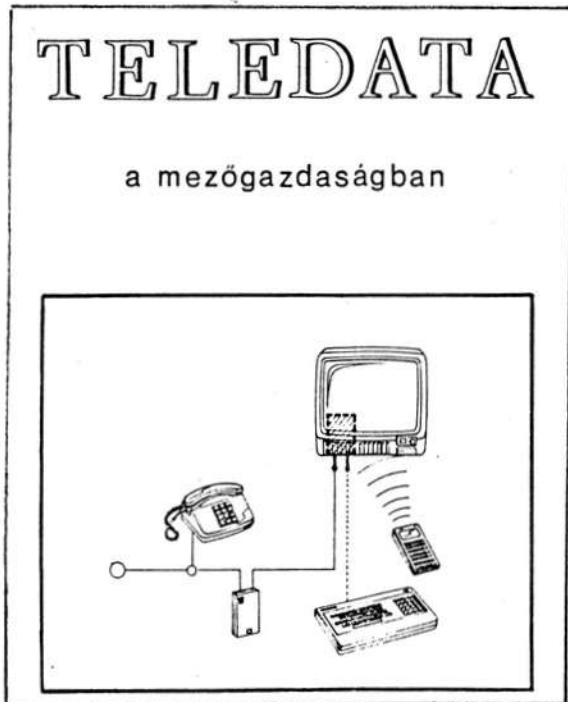
Könyvtárunk korlátozottan nyilvános könyvtár. Külső személy részére könyvtárközi kölcsönzés formájában tudjuk állományunkat rendelkezésre bocsátani. Heti 40 órán át nyitvatartó olvasóterünkbe viszont szívesen várunk minden érdeklődőt.

Németh Istvánné

(Könyvüipari Műszaki Főiskola Könyvtára)

TELEDATA a mezőgazdaságban

Dr. HERPAY Balázné: Az ismeretközlés új lehetősége: A teledata és hasznosítása néhány ország mezőgazdaságában. Budapest, MÉM Információs Központja, 1985. 56 p.

Az Agroinform (a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Információs Központja) a hagyományos tájékoztatási módszerek mellett élénk érdeklődéssel figyeli az információs közlés új lehetőségeit is. Erről győzi meg az olvasót a Dr. Herpay Balázné által készített tájékoztató kiadvány is, amely a teledata szolgáltatást és néhány országban annak mezőgazdasági célú hasznosítását mutatja be. (Az Agroinform teledata iránti érdeklődését bizonyítja az Országos Mezőgazdasági Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár (OMÉK) tartott bemutatójuk is, amely érzékeltette, hogy a holnap mezőgazdasága hazánkban sem képzelhető el a korszerű párbeszéd elektronikus tömegtájékoztató rendszerek alkalmazása nélkül.)

Az 56 oldal terjedelmű tájékoztató kiadvány két fő részre tagolódik: az egyik a teledata bemutatása, a másik a mezőgazdasági alkalmazások országokénti áttekintése. Már az előszó emlékeztet arra, hogy az emberiséget fenyegető két legsúlyosabb probléma egyike a Föld lakóinak nagyobbik hányadát sanyargató élelmiszerhiány (a másik az életet veszélyeztető atomháború veszélye), ezért ha a teledata a mezőgazdasági munka hatékonyságát segíti, az emberi-

ség egyik alapproblémájának megoldásához járul hozzá. Márpedig segítheti, a nagyszámú alkalmazási példa pontosan ezt támasztja alá. (Biztos, hogy a teledata hasonlóan eredményesen hozzájárulhatna a béke megőrzéséhez, az atomháború veszélyének elkerüléséhez is.) Herpayné munkájának célja, hogy megkönnyítse az útkeresést a korszerű elektronikus tájékoztatás terén.

A számítástechnika és a hírközlés integrálódásával kialakuló telematikai szolgáltatások körének négy fő területeként

- ◆ a képújság és a teledata szolgáltatásokat
- ◆ a teletex szolgáltatást, melyet nevezhetnénk intelligens telexnek is
- ◆ a kábeltelevíziózásra épülő teletext szolgáltatásokat és
- ◆ a képvitelre is alkalmas telefax szolgáltatásokat sorolja fel, de részletesen szól a műholdas hírközlésről (műholdas televíziózásról) is.

A fenti kategorizálás kissé önkényes, a szakirodalomban a négy kategória általában a képújság (teletext), a teledata (interactive videotex), a teletex és a telefax. A kábeles televíziózásnál alkalmazott teljes csatornkapacitást kihasználó képújság-szolgáltatást (ezt hívják cabletext-nek is) a képújság-szolgáltatások egyik alesetének tekintik.

Az alkalmazott osztályozási rendszer önkényességénél nagyobb probléma, hogy tévesen szerepel a teletex helyett a teletext elnevezés, ami egy ilyen ismeretterjesztő, szemléletformáló anyagnál sem engedhető meg, hiszen gátolja az egyértelmű terminológiai kép kialakulását. Viszont a kábeltextnél a teletext már jó értelemben (tehát képújságként) fordul elő a téves definíció után közvetlenül. (Persze lehet, hogy a téves elnevezés előfordulása a sajtó ördögének köszönhető, hiszen csak egy "t"-n múlik a tévedés, de a hiba akkor is sajnálatos.)

A teljes televízió csatornkapacitást kihasználó teletext szolgáltatásoknál a közvetített oldalak száma 15 ezernél is több lehet (szemben a bevezetőben említett 5 ezerrel) elfogadható elérési idő mellett, viszont mozgóképeket tartalmazó képújság oldalak továbbítása ma még csak kísérleti szinten folyik.

A teledata szolgáltatás lényegét alapvetően az NSZK Bildschirmtext márkanévvel jelzett rendszerének bemutatásával ismerteti. Itt is említést érdemel, hogy az interactive videotex egy szolgáltatás-típus elnevezése, a Bildschirmtext ugyanúgy mint a Prestel egy-egy nemzeti szolgáltatás márkanéve, tehát egymásnak nem szinonimái.

A szerző a felhasználói teledata állomás felépítését, főbb összetevőit szemléletes ábrán mutatja be. Ugyancsak áttekinthető képet kapunk a felhasználói párbeszéd, az információ kiválasztás folyamatáról is.

A teledata nemzetközi helyzetképe és szolgáltatási lehetőségeinek (információterjesztés, üzenetközvetítés, nyilvános és házi rendszerek) megismertetése után összefoglalja a rendszerek elterjedését gátló tényezőket.

A mezőgazdasági alkalmazások országokénti áttekintése magyar nyelven minden bizonnyal először jelenik meg. A terjedelméhez képest kifejezetten informatív áttekintés az Egyesült Királyság, Franciaország, az NSZK, az USA és Kanada mezőgazdasági teledata alkalmazásait, az üzemeltetőket illetve kifejlesztőket, a szolgáltatott információk választékát és sok esetben az állományok nagyságára, illetve a szolgáltatások igénybevételének költségeire vonatkozó adatokat is közöl.

Az Egyesült Királyság kb. 200 ezer mezőgazdasági üzeméből ma csak 800-ban veszik igénybe a teledatát, ennek egyik oka, hogy a terminál üzembeállítása illetve üzemeltetése viszonylag drága. A jelenleg kb. 4000 oldalnyi mezőgazdasági információk választéka pedig igen széles körű, az állattenyésztés és különböző növények termesztésének szakproblemakörétől a mezőgazdasági meteorológiai jelentések, a talajerőgazdálkodás vagy a földárak köréig terjed. Az információk fő forrása az ADAS, a szakminisztérium információs szolgálata.

Franciaországban a mezőgazdasági teledata szolgáltatás nem egységes, hanem megyénként szervezett, bár egységesítési törekvések is vannak. A teledata szolgáltatásokban különböző szervezetek, pártok is rész vesznek. A kiadványban kilenc szolgáltatásról kapunk áttekintő ismertetést, közöttük azokról is, melyeket a Mezőgazdasági Minisztérium nyújt.

A legrészletesebb betekintést az NSZK-ról adott helyzetkép nyújtja. Az NSZK-ban kormányprogram támogatja a teledata szolgáltatás és más tömegtájékoztatási rendszerek bevezetését annál is inkább, mivel az NSZK az információs technológia terén vezető szerepre törekszik. A teledata mezőgazdasági alkalmazása sikerre számíthat itt annál is inkább, mert a terminálok tervezett száma 1 millió 1986-ra és kb. 4 millió 1990-re. 1986-ig 31 ezer, 1990-ig 120 ezer mezőgazdasági üzem bekapcsolódására számítanak. Az elsősorban tartományonként szerveződő információs szolgáltatásoknál különös hangsúlyt kap a frissesség. A tartományok teledata szolgáltatásai mellett központi információs szolgáltatók is gondoskodnak a mezőgazdaság számára fontos tudnivalók közléséről, mint például meteorológia, gabona-termesztési hozam, trend információk.

Az USA-ban — ahol egyébként is a kísérleti teledata alkalmazások a jellemzők — elsősorban egyetemek mezőgazdasági karai illetve szaktanácsadó központok adnak teledata úton is információs szolgáltatást. Közülük tizet ismertet a kiadvány, betekintést

nyújtva a szolgáltatott információk témaköreibe, frissességébe, a felhasználói kör összetételébe stb.

A kanadai alkalmazások közül csak a Grassroots szolgáltatást ismerhetjük meg, amely viszont korszerű módon, óránként felfrissített időjárési térképekkel, friss piaci információkkal szolgálja a mezőgazdaságot.

A tanulmányt négy melléklet teszi teljessé, ezek a szolgáltatott információk kategorizálását, a legfontosabb teledata szolgáltatások márkanevét, a teledata szolgáltatások árát az NSZK-ban és az ugyanitt teledata úton hozzáférhető mezőgazdasági adatforrásokat ismertetik.

A "Teledata a mezőgazdaságban" elsősorban az érintett szakemberek hasznos olvasmánya, de mindenki számára tanulságos, aki a korszerű elektronikus információszolgáltatások iránt érdeklődik. Meggyőzően bizonyítja, hogy az információ ma már a világon mindenütt gazdasági tényező, amelyet korszerű módon a magyar mezőgazdasági szakemberek számára is hozzáférhetővé kell tenni.

Brückner Huba
(SZÁMALK)

A tudományos információ jövőjéről

Napjainkban a tudományban jelentős paradigma-váltás játszódik le, ez mind tartalmi, mind szervezeti szempontból változásokat von maga után a tudományos kutatásban. A korábbi extenzív fejlődés helyébe a tudományos kutatások intenzív fejlesztése lépett. A változást a tudománnyal szembeni társadalmi elvárások és a korábbi tudományos paradigma közti ellentmondás kiéleződése tette szükségessé.

Az emberiség jövőjét vizsgáló "világmodellek", mint például a Római Klub által kidolgozott modell, egyértelműen bizonyítják, hogy a világot fenyegető gazdasági és ökológiai válság csak a tudomány teljes eszköztárának a segítségével küzdhető le. A korábbi extenzív fejlődés azért sem követhető, mert a tudományos kutatások számának növekedése és a demográfiai növekedés között, illetve a tudományos kutatásra fordított összegek és a bruttó nemzeti termék növekedési üteme között ugyancsak ellentmondás van.

A tudomány jelenlegi fejlődési szakaszában eddig soha nem tapasztalt mértékben növekedett meg a tudományos kommunikációnak — ezen belül a tudományos-információs tevékenységnek — és a tudományos információknak a jelentősége.

A tudományos információ várható fejlődését vizsgálva, a terminust rendszerint a legtágabb értelemben használjuk, és egy olyan komplex területet értünk alatta, amely magában foglalja az információs tevékenységet (annak nemzeti és nemzetközi szervezeteit, tartalmi, módszertani, jogi, etikai és szociálpszichológiai aspektusát), az informatikát mint diszciplinát, amely az információ struktúráját és tulajdonságait, illetve a kommunikáció törvényszerűségeit vizsgálja, valamint magát a tudományos információt mint a kutatások és a velük kapcsolatos tevékenységek tárgyát.

A tudományos információ jövőjét a külső és a belső tényezők egyaránt befolyásolják.

A *külső* befolyásoló tényezők:

- ◆ az információ-felhasználók számának növekedése és összetételének változása,
- ◆ a tudományos információ "kiterjedtségének" növekedése,
- ◆ az információfeldolgozás és terjesztés technikai eszközeinek fejlődése.

A fejlődést befolyásoló *belső* tényezők a kommunikáció általános törvényszerűségei alapján fejlődnek, és a következőkben fejzethetők ki:

- ◆ az információs tevékenység, annak tartalma, módszerei és formái,
- ◆ az információs tevékenység szervezeti struktúrája,
- ◆ az informatikai kutatások fejlődése.

Az elmúlt évtizedben az információfeldolgozás területén és az informatikai kutatásokban mind szélesebb körben alkalmazzák a számítástechnika eredményeit és az elektronikus számítógépeket. Emiatt vált általánossá a vélemény, hogy az információ jövő fejlődésében a számítástechnika fejlődése játssza majd a meghatározó szerepet. Az valóban igaz, hogy a jelen fejlődési szakaszban az informatika olyan alaptudománnyá kezd válni, amely a számítástechnika széles körű felhasználásával tanulmányozza a természetes és mesterséges rendszerek információfeldolgozási és információátadási folyamatait, az ismeretek logikai struktúráját, a tudományos kommunikáció törvényszerűségeit. Ennek ellenére anélkül, hogy alábecsülnénk a számítástechnika és a számítógépek szerepének jelentőségét az információs tevékenység területén, úgy gondoljuk, hogy a fejlődésben — már napjainkban sokasodnak ennek